

ДОВІДКА
Про предмет охорони
Будинок повітового суду, 1911 р.
Квартира Начальної команди УГА, 1919 р.
(Ходорівська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступеня № 3
імені Романа Точина)
м. Ходорів, Львівська обл., вул. Грушевського, 4
Щойно виявлена пам'ятка історії та архітектури

ІСТОРІЯ

Будинок знаходиться в історичному ареалі міста, у його західній частині; розташований окремо, на великій кутовій ділянці кварталу, обмеженого вулицями Грушевського-Точина. На ділянці Будинку колишнього повітового суду, а нині загальноосвітньої школи № 3 окрім головного триповерхового будинку розташовані два одноповерхові: будинок досудового ув'язнення (шкільні майстерні) і їдальня.

Будинок суду, досудового ув'язнення та податкового уряду зведений у 1908-1911 рр. підприємцями-будівничими Каролем Боубліком зі Львова і Францішком Мершталінгером з Ходорова під керівництвом львівського будівничого Станіслава Войціцького, за проектом, розробленим архітектором Францішком Сковроном. Дещо пізніше тут були розміщені жандармерія та пошта.

Від 12 лютого по 23 травня 1919 року в Ходорові в приміщенні Будинку повітового суду розташовувалася НК УГА. З кінця травня в будинку суду знову запрацював польський повітовий суд, відділення державної пошти та жандармський осередок. Деякий час, у 1920-х роках, в цьому ж приміщенні функціонувала і початкова школа. У вересні 1939 року в Будинку влаштували адміністративний корпус окупаційної радянської влади з судом, міліцією і поштою. 1944 р. приміщення колишнього суду перетворене на тюрму НКВД. 1945 р. в Будинку розташувалися органи Ходорівського району, з вересня 1963 р. – неповна середня школа № 3, 2001 р. реорганізована у загальноосвітню середню школу І-ІІІ ступенів.

В результаті історико-архівних досліджень (Історико-архітектурна довідка) встановлено будівельну історію Будинку повітового суду (Квартири Начальної команди УГА, тепер Ходорівська загальноосвітня школа № 3 імені Романа Точина):

1906 р. – Розроблений робочий проект Будинку суду (арх. Ф.Скаврон)

1908-1911 рр. – Збудовано Будинок суду і партерову будівлю досудового ув'язнення.

12.02.1919-23.05.1919 рр. – В Будинку розташовувалася Начальна Команда Української Галицької Армії (НК УГА) під керівництвом президента ЗУНР Євгена Петрушевича

22.02.1919 р. – В Будинку працювала комісія Антанти

1939-1944 рр. – В Будинку суду влаштували адмін. корпус окупаційної радянської влади з судом, міліцією і поштою.

1944-1945 рр. – Приміщення колишнього суду перетворене на тюрму НКВД .

1945-1962 рр. – В Будинку розташувалися органи Ходорівського району: районна рада, райком КП(б)У, райком комсомолу, та продовжувало діяти районне відділення НКВД.

1963 р. – Приміщення Будинку суду пристосовано під школу. У партеровій будівлі, первісно досудовій в'язниці, розмістили шкільні майстерні, а на підвір'ї корти, в приміщенні гаражів влаштували їдальню.

2001 р. – Проведено ремонт школи. На всіх будівлях школи замінили пошкоджену під час стихійного лиха автентичну черепичну покрівлю на канцерогенний азбестоцементний шифер.

2010-і рр. – Проведені ремонтні роботи: замінено дерев'яну віконну столярку на металопластикову, опоряджено фасади сучасними матеріалами, замінено двері головного входу.

2014 р. – Над вікнами першого поверху справа від входу вмонтовано напис «імені Романа Точина».

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ТЕХНІЧНИЙ СТАН ОБ'ЄКТУ:

Будинок розташований окремо, на великій ділянці; триповерховий, базований на Г-подібному плані, вкритий повним дахом; зведений з цегли, на кам'яних фундаментах, отинькований. Архітектурний вистрій фасадів (два репрезентативні) в стилі історизму, зі стилізованими елементами сецесії. Наріжник підкреслений невеликими ризалітами, що піднімаються понад вінцевий карниз у вигляді низької квадратної вежі-алькеру, вкритої невисоким (первісно стрімким) пірамідальним дахом. Партер розшитий під дощатий руст, другий і третій поверхи вертикально членовані пілястрами з прямокутними вікнами між ними. Чільний, східний фасад (від вул. Грушевського) – семиосьовий, підкреслений головним входом на середній осі, північний фасад (від вул. Р. Точина) – з п'ятьма віконними осями. Профільований вінцевий карниз, ордерний портал головного входу та портали вікон (на другому поверсі) є репліками історичних стилів, оздоблення пілястрів рустом, вертикальними смужками та стилізованими рослинними «капітелями», а також оздоблення віконних прорізів стилізованими обрамуваннями задають сецесійний характер стильового вирішення будинку. Класицистичний портал сформований з пілястрів та антаблементу, завершений криволінійним сандриком та акцентований барокізуючим картушем (первісно з гербом Австрійської імперії – двоголовим орлом, нині поле чисте). Бічний південний та дворовий фасади вирішені скромніше: стіни розшиті під руст, партер підкреслений невеликим карнизом. Дворовий фасад – семиосьовий, центральна вісь виділена ризалітом, який акцентує сходову клітку; ризаліт завершений трикутним фронтоном з круглим вікном.

Внутрішнє розпланування – коридорно-анфілядне. Перекриття поверхів – пласкі. Сходова клітка двомаршова, кам'яна на металевих рейках, з металевим огороженням. Підлога у вестибюлі, на коридорах і на сходовій клітці вистелена з двоколірної (охра, кремовий) керамічної плитки, в приміщеннях – паркетна.

Будівлі на території школи – будинок досудової в'язниці (спортивний зал) і господарський будинок – партерові, прямокутні в планах, муровані з цегли на кам'яних фундаментах, отиньковані, перебиття – пласкі дерев'яні стелі, під двосхилими дахами, вкриті гофрованою оцинкованою бляхою. *Збереження первісного вигляду – 90 %.*

Об'єкт зберіг розпланування ділянки, первісну об'ємно-просторову структуру Будинку суду і досудової в'язниці, характерну для повітових судів Австрійської імперії зламу поч. ХХ ст., архітектурний вистрій фасадів в стилі історизму з елементами сецесії.

На підставі проведеного акту обстеження технічного стану пам'ятки встановлено:

Збереження первісного вигляду архітектурних та конструктивних елементів пам'ятки в цілому до 90 %. Загальна оцінка технічного стану – задовільна.

Виходячи з викладеного вище та керуючись п. 11 «Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.11.2001 року № 1760, можна зробити такі висновки:

- Будинок колишнього повітового суду розташований в зоні історичного ареалу і є невід'ємною складовою історичної спадщини Ходорова.

- Об'єкт складається з Будинку колишнього повітового суду, який пристосований під шкільне приміщення, будинку колишньої досудової в'язниці, що використовується як майстерні загальноосвітньої школи № 3, будинку їдальні, і території, частина якої використовується під спортивні корти і майданчики.

- Будинок збудований відомим архітектором, керівником будівництва будинків суду Австрійської Галичини – Францішком Сковроном та будівничим-підприємцем Каролем Боубліком.

- Будинок суду зберіг автентичність в об'ємно-планувальному, конструктивному та архітектурно-стильовому вирішенні.

- *Пам'ятка репрезентує зразок будинку характерного для повітових судів Австро-Угорської імперії поч. ХХ ст.*

Будинок колишнього повітового суду є пам'яткою історії, позаяк пов'язаний з політичним життям українців з часу спроби побудови Української держави у 1918-1919 рр. У ньому працювала Начальна команда Української Галицької Армії (УГА). У середній школі № 3 навчався учасник сучасних подій України, герой Небесної сотні – Роман Точин.

Пам'ятка є об'єктом культурної спадщини, відповідає визначеним критеріям предмету охорони пам'ятки архітектури та історії.

ПРЕДМЕТОМ ОХОРОНИ БУДИНКУ ПОВІТОВОГО СУДУ

Кватири Начальної команди УГА (Ходорівська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступеня № 3 ім. Романа Точина) визначено:

- Розпланування будівельної ділянки, забудова якої походить з поч. ХХ ст., поєднана спільною функцією – повітового суду: Будинок суду, будинок досудового ув'язнення, будинок, подвір'я для в'язнів.

- Планувально-просторова та конструктивна структура: триповерховий, на Г-подібному плані, вкритий стрімкими дахами.

- Архітектурний вистрій Будинку у стилі історизму з елементами сецесії: пілястри, віконні обрамування, профільований вінцевий карниз, парапет наріжника, ордерний портал головного входу з картушем на осі.

- Оздоблювальні елементи інтер'єру: кахельні печі, дерев'яна столярка дверей, металеві ґратки перил сходової клітки з рисунком на основі есів (S), підлоги з керамічної плитки.

ЗАМОВНИК:

Голова Ради ЛОО УкрТОПІК _____ *А.З. Салюк*

ПРЕДСТАВНИК ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ:

Завідувач сектору обліку та паспортизації
пам'яток Відділу охорони культурної спадщини
та культурних цінностей Львівської

облдержадміністрації _____ *І.М. Амбіцький*

ВИКОНАВЕЦЬ:

Архітектор-реставратор,

кандидат архітектури _____ *О.Г. Бойко*